

PERA ESQRIURE

: EL VALENSIÁ :

ADQIRIT

EN 10 MINUTS

PREU: 15 SÉNTIMS

Esta reproducción ha sido obtenida exclusivamente con fines de investigación y de estudio.
 Esta reproducció ha sigut obtinguda exclusivament amb fins d'investigació i estudi.

ADVERTENSIA

Remitim als qe no tingén interés en enterarse de les espliқasions qe donem de estes reformas ortográfiques, a la SÍNTESIS qe d' elles inқluim, pera simplifiқasió.

QONSELL DE PUVLIQASIONS «PRO POESIA»

—El Qom.

Quan l'Agrupació Pro-Poesia va donar pública fe de vida per la primavera de 1913, en un manifest q' endresa a València i puvliquen els diaris de la capital, s' imposava el deure, entre altres, de treballar per la tan nesesaria unificació ortogràfica de la llengua valenciana, asumint el compromís de conseguirla ja que tan manifesta i jeneral era tal nesesitat i imperiosa pera «Pro-Poesia», qe vinculava sa tasca a la propaganda per mij de ses puvliqacions.

Qomensant a qumplir aquell propòsit, puvliqàrem per los primers dies de 1914, en el diari *La Voz de Valencia*, una serie d' articles sentant les premises de la neografia de nostra llengua q' estimavem pertinent, augurant, per les jestions fetes, qe l' éqsit del projeqte s' assegurava i qe per lo tant la unificació ortogràfica del valencià entre sos cultivadors estava pròxima.

Així estant, mos sospregé una qomvoqatoria de «Lo Rat Penat», pera 'l mateix ovjeqte, i «Pro-Poesia» interrompí ses jestions respetuosa en la tradicional entitat, alegrantse íntimament de qe «Lo Rat Penat» pogera dur a terme la mampresa.

Pero ui, demprés de mes de uit anys avem de qonfesar dolorosament qe no s' a alvansat un pas en lo camí pera aplegar a la pretesa i tan nesesaria unificació i en les puvliqacions en valencià qe en tot este temps an vist la llum está la prova mes patent de lo qe diem: del desori ortogràfic mes regnan, i lo q' es pijor, persistix l' ausensia del poble en lo qe atany al qonreu positiu de la llengua propia.

Este desori ortogràfic s' a posat de relleu en la puvliqació de dos gramàtiques antagòniques, tant, que sos respectius autors, en posteriors esqrits feren ovjeqte d' una polèmica, prou animosa, sos respectius punts de vista, no qonsegint mes q' esqarotar l' asunt mimvant la posibilitat de sa qomvenient solusió.

En les mateixes puvliqacions de «Pro-Poesia», s' a vengut manifestant la jeneral desorientació mes nòvament disposats a una intervensió dilijent en la mateixa, donem ul a la puvlisitat les *Normes ortogràfiques* qe per enqàrreq del Qonsell de Puvliqacions de «Pro-Poesia», a estudiat i redactat la ponensia respectiva, qomposta al ensemps de prestigiosos elements tècnics i fequnts literats, sent tot una garantía del asert i von seny qe presidix les esmentades *Normes* i del éqsit de sa divulgació, les qe desde ara adopta este *Qonsell de Puvliqacions* pera les seues, esperant les adopten tamvé els literats i el poble valencià, al servisi del qual totes nostres aqtitivats en este asunt avem referit.

El Qonsell de puvliqacions.

—El perqé.

Ven imposats de la responsavilitat qe mos atany al assumir l' enqàrreq del Qonsell de Puvliqacions de «Pro-Poesia» d' estudiar i redactar unes normes ortogràfiques pera regular els teqstos de ses puvliqacions, i oferirles a l' adopsió del poble valencià, en un gran amor de nostra llengua i en un gran desij de q' el senta tamvé 'l poble i qonseguentment se desidixqa a esqriurela, avem posat ja terme a la enqomana per aqort unánim en sos enunsiats, al qe aplegàrem demprés de un laboriós estudi i sospesant tots els diferents qriteris de distints ordens qe se manifestaven.

Tenint a la vista els múltiples sistemes ortogràfics particularísims empleats i en qónter la llójica i suprema autoritat de la llengua viva en voqa del poble no avem posat interés ningú en la qonservació de la integritat etimolójica quan este

respekte suponia el manteniment de una inútil profusió de signes en una contra-
lleí fonètica.

Front a estos qasos invoqárem preferentment la simplifiqasió llójiq i el natu-
ral i jeneral postulat fonètiq i no avem pogut per tant, ovrant en qonsequensia, a
la modifiqasió i supresió radiqal de tals elements gráfics sustraures.

L'esperit ortolójic se fonamenta en la qonsuetut evolutiva de la qoleqtitat.

No podem resistirse a les raons fonètiques—qe son la natural llei jeneral evo-
lutiva de la ortoepia—reforsades per les raons de simplifiqasió del signe—qe
son la natural llei jeneral sientífica—i es qomplementen.

Se trata així de simplificar fins al límit posivle la grafia de la fonètica en la
raó de un signe pera qada so jeneral, enqara qe mes u manqo imperseptivment
diferensial el pronunsien en les distintes qomarkes aon se parla el idioma—qon-
disió dinàmica de totes les llengues vives.

Esta es nostra justa posició: *la simplisísima unifiqasió ortogràfica de tots
los dñaleqtofonismes valensians*; i qompletant este qriteri de simplifiqasió, la
qonsequent qorrespondensia del signe—i del mes avreviat—al so.

Perqe la dñaleqtofonia de una llengua, o mes qlar, sos matisos qomarkals, es-
tan sovre la voluntat i son un ermós fatalisme inesterminal en el qe 's determi-
na, no ovstant, una certa unitat de qonjunt; i la ortografia, en quant al valor indi-
vidual dels signes, deu ser un fatalisme inalteravle en una racional máqxima eqo-
nomia.

Avem proqurat un sistema ortogràfic, q' esqape a les esepsions tan numero-
ses qom apstruses qe qonsignen atres qriteris, aqordat al just parlar jeneralisat
del povle.

Impertorvavles, avem forajitat difiqultats inútils, en l'ansia de qondensar la
satisfaqsió de la nesesitat llejítima, qe jugávem posivle, i qe s' enunsia: esqriu-
re qom se parla i llejir qom s' esqriu; suprimint signes afóniqs o qe en atres
tenien sufisient eqivalensia; vinqlant en qada lletra la qonsignasió d' un sol
ofisi i qomplet, i ia dins la máqxima simplifiqasió, no signar engorroses esepsions,
pera qonverjir sempre a la llei de la major eqonomia dins la qlaritat.

Davant d' este qriteri se donem qónter de lo fevle dels demés, i mes enqara
quan veem qe sos respetius partidaris, illójiqs, no qompletan la qonsequensia;
ovservantlos o no segons els pareix, en omisions per ignoransia i dvtres perni-
siosos, empedrant la esqritura de inútils difiqultats i esepsions apstruses; qoaq-
sionant la natural sensillea del povle qe, per aixó, se avsté de llejir i esqriu-
re en sa propia llengua, refleqtint este jeneral desori, en la parsimoniosa asensió de la
qultura valensiana qontemporània.

Firmement qreem qe al retrovarse el povle valensia analójicament en lo qri-
teri qe informa la present neografia de sa llengua—qe en definitiva es el suprem
qriteri sientífic—i en una aqtitat de son jeni prolífic, deqantarà sa voluntat per
la dresera de les solisitacions qulturals, qe orienta als povles qap a la signasió
gloriosa en la istoria de les sivilisacions umanes.

NORMES ORTOGRÁFIQUES

—El qe.

1. No mes emplearem esta *v*, de aqort en la fonètica, sufisientment jeneral
entre 'ls valensians, qe no fa diferensia entre *v* i *b*, qe u justifica i además resulta
una qolavorasió natural en la simplifiqasió ortogràfica qe persegim: Eix: *von vall
farem en la vall; avella, ovri, posivle, qovra, estavlil...*

En fi de diqsió no esqriurem *v* sino *p* en qin domini fónic entra mes qlarament
en: *sap, verp, llop, misántrop...*

2. No usarem la *d*, en fi de diqsió, ia que es la *t* la que en tals qasos sona:
set, grit, qavut, sort, eralt, Eduart, espléndit...

3. Escriurem la *g*, únicament pera 'l so sūau: *ga, go, gu, ge, gi* (avans guegui), suprimint la inutil *u* muda: *gat, gula, gisar, gix, gillotina, got, gerrejar, vingera, gros...*

No la escriurem en fi de diqsió per *q* que es la que sona en mots qom: *req, llarq, saq, estiq, qántiq, eptleq, saqrileq...*

4. No mes emplearem esta *i*, que es suficient, en tots los qasos: *io, ianguesa, joia, rei, esglaia, esglai, ia...*

5. La *j* será la única representant del so propi i similars (propi i semvlants a ch qastellana), que te en mots qom: *jove, feje, jiqets, mij, viaje, despaj, roj, jufa...* que venien representantse respectivament de estes uít maneres: *j, g, x, tj, tg, tx, ig, ch*; suvsistint pera estos qasos la *j*, i reduides la *g* i la *x*, a representar úniquament son propi so sūau, qeden eixos atres signes suprimits pera l' ovjeqte.

6. La *h* no s' usará; i aixina qom no se sol usar ia en: *oroneta, España, ordi, eura, ara, ai!*, qompletant la qonsequensia, tampoq la usarem en: *ome, istoria, proivir, veement...*

7. Atents a la natural pronunsiasió jeneral s' esqriurá *m*, davant de *v* i de *p*: *emvit, emveja, qamvi; empedrat, rampa, mampresa...* pero davant de *f* i de *m*, usarem la *n*: *anfivi, infusa, unflar, immediat, inmanent, immune, inmolar, inmereixqut...*

8. Emplearem la *ny*, lletra nostra (no la ñ), pera el so que antigament se representava per *n*: *nytols, nyespla, renyir, afányat, qanya, any, feny...*

9. La *q*, será la única lletra que representarà el seu so qompletament (i sense la *u* muda de *que, qui*): *qosa, qeixa, qinta, qostum, quriós, qlase, suqre, estrigte, eqsamen, eqsit, aqsesori...*

La esqriurem en fi de diqsió (atenentse a lo que dñem al parlar de la *g*): *próleg, sang, estiq...* La *k*, se suprimix.

10. La *ch* se suprimix, pues lo seu so valensia de *q* el representa esta lletra.

11. Pera les dovles *ll* i *rr* se deu un nou signe independent, evitant, respecte de la primera, el senyalet, ara nesesari, pera separar alguns poqs mots qom: *mol-la, resol-la* (en qastellá: muélela, resuélvela), i les irregularitats del so *rr*-i sa grafia, segons se trove en prinsipi u en mij de paraula; mes pera no qrear signes nous, per ara esqriurem *rr*, sempre que així sone, manqo en prinsipi de paraula que tindrà eixe so fort la *r* sensilla: *Enrriqir, onrra, virrei, suvrrallar, avrrupte...*

12. La *s* será única para el propi so, i els similars que te mes u manqo imperseptivment en alguns indrets del Reine, en mots qom: *sol vasall sent plasa Nasaret...* que venien representantse respectivament de estes sinq maneres: *s, ss, c, ç, z*. Se suprimixen, així, les quatre grafies *ss, c, ç, z*. Eix.: *Rosa es va a qasar; ni morena ni rosa es i va per la plasa dñent una rosa en la ma.*

13. La *x* sols tindrà el so que te en: *Xáliva, eixa, ardix, antoi.x...* pos esqriurem: *eqselent, daqsa, eqsamen...*

14. L' atensió a la fonétiqua jeneralisada i a la natural simplifcasió, farà notar justament: *novela, eloji, idili...* (i no, *novel-la, el-loji, idil-li*, pos tampoq escrivim: *abbat, offisi, accusar...*).

15. Tamvé esta atensió a la evolusió fonétiqua de les paraules de la llengua imposará qlarament sa esqritura; i així, entre moltes atres que l' us demostrará: *semana, semanari...* (no *setmana, setmanari*); *juventut, Jusep, quvertor, juliol...* (no *joventut, Josep, qoveror, joliol*); *susés, doctrina, dotor, retor...* (no *suqses, dogtrina, doqtor, reqtor*), *estrany, estranjer, espontani...* (no *eqstrany, eqstranjer, eqspontani*); *inosent, augment...* (no *ignosent, augment*); *sustansia, sustitut...* (no *suvsstansia, suvsstitut*); *esqritor, susqritor...* (no *esqriptor, susqriptor*); *imprenta, pronte, asunt...* (no *impremta, prompte, asumpte o asumpt...* *nasionalisació, estilisació...* (no *nacionalitqasió, estilitsasió*)).

16. No se substituirá per *e*, la *o* característica de molts mots paroxítons: *galvo, modo, qano, vargo, fallo, teatro, dato, quadro, galdo, método, qómodo...* (i no *galve, mode, qarre*, etc., i encara en plural resulta major la impropietat).

17. L'asent sempre agut. Les paraules esdrúixules s'asentiarán sempre, enqara qe deriven en adverbs de modo: *música, dramàticament, líricament...*

Les agudes—no monosílaves—quan aqaven en voçal tònica: *vindrà, qafé, jardí, qansó, algú...* o seguida de *s*: *qavás, entés, felís, qanós, tramús...* o termine en *en*: *entén, atén...*

Les planes s'asentiaran si aqaven en voçal átona: *díslu, máneu...* o en consonant: *próleg, fásil...* qe no siga *n* o *s*, segint a voçal: *venen, rimes...* pero *qàters, máneqs...*

18. S'usará la dièresis pera evitar diptonq quan l'asent, segons regles, qoïnsidint sobre la voçal, no la fasa innecesaria pera tal ovjecte: *dñaria, dñaleq, rañm, vañl, tño, qñá, qñá...* pero *trial, veníem, tenteu, aníueu...*

(Les dévils *i, u*, entre voçals, formen sílaba en la posterior: *jo-ia, a-ni-ua*).

19. Escriurem unida la preposició composta *pera*.

20. De aqort en la realitat fonètica valenciana jeneral, escriurem *en*, preposició (equivalent a la castellana *con*) i no *ab* ni *amb*.

21. No s'escriuran separades del verb les paraules qe junt en ell se pronuncien, ia siga sílaba sansera o una o dos consonants: *tráumeles, qántam, féstels...* i no *tráu-me-les, qán-ta-m, fé-ste-ls...*

22. El pronom *ho* (ara sense *h*), qorresponent al castellá *lo*, qamvia en *u* presedint al verb: *tu, u omplis; no, u ampres; te u menjés...* Raere forma paraula en ell i qamvia en *u* si segix a voçal fónica: *díslu, agárrau* (pero no en *atrauo, qonsentiro, dígeso*).

23. Escriurem junt *ia, ian*, impersonals del verb aver; *qe ia del asunt; no ian proves...*

Josep M.ª Bayarri, mestre en Gai-Saver i president de la S. de Literarura de «Lo Rat Penat»; Felip García, del Real president del Qonsell de Puvliqacions de «Pro-Poesia»; Manuel Cuitavi, «onoravle escriptor» i vispresident de la S. Filolòjica de «Lo Rat Penat»; Visent Nicolau, autor dramàtic i mestre nasional; Ventura Vidal, mestre en les escoles de la Diputació; Jesús Morante, Fransés Verdejo, Josep M. Lacarcel, mestres nacionals.

Valencia, jiner 1922.

SINTESIS

a, v, d, e, f, g, i, j, l, ll, m, n,
ñy, o, p, q, r, rr, s, t, u, x,

Alfabet

b, c, ç, ch, h, k, y, z.

Suprimides qom la *u* de *gue, gui, que,*
quí, i els neques: ss, tg, tj, tx, ig, g, x,
sempre sílaus: *gana, gilarra; eixe, qaixa.*

L'asent:—sempre agut—En paraules ESDRÚIXULES: *lírica*.

En AGUDES aqavades en vocal tònica (*jardí*) o seguida de *s* (*qavás*); o en *en* (*atén*).

En paraules PLANES si aqaven en voçal átona (*máneu*) o consonant (*qánter, máneqs*), pero no si aqaven en *n* o *s* darrere de voçal (*venen, falles*).

Dièresis (¨) pera evitar diptonq si no qoïnsidix en l'asent. Units els impersonals *ia, ian*, i la preposició *pera*.

Apóstrof (') pera suplir la voçal (de la paraula manqo important), perduda en la pronunciació: *l'ome; entre'l fog; no'm diga.*

En tots los qasos, gñar se per la jeneral pronunciació.

LA GLORIA DE VALENSIA⁽¹⁾

Qom les flors dels nostres jardins, protejides per el manto del nostre sel, sempre vlau, al resivir l'aqsió fequnda del sol valensià qe qom a fils de plata els envia rajs de llum saturats de qalor qe vivifiqa, esqlaten plenes d'ermosura esparsint per tot arreu la fragansia dels perfums mes esquisits i reqreant la vista del qi les mira per la varietat dels seus qolors i la galanura de les seues formes qaprijoses, aixís tamvé, els qors valensians, flors previlejades del jardí espiritual de la nostra Patrona la Verje dels Desamparats cobixats baix el manto de tan vona Mare i enqalentits per eixe sol selestial qe enardeix la seua fe i aviva el foq del seu entusiasme relijiós, esqlaten revosant tan nobles sentiments, qausa de una florasió eqsuverant de fervorosa pietat qe deleita a les rejions estranyes qe la qontemplen.

La onrra i lloansa qe mes enalteix a un povle, no qap duvte qe es la qe li prové del tesó en qe te

les seues antigues i glorioses tradicions; i entre totes estes la qe mes dignifiqa als valensians es la dels sentiments relijiosos qonservats i aqresentats qada dia mes per la tendra i filial devosió a la Mare dels Desamparats.

Q'ella fasa qe no deqaiga; demanéuli tots en el dia de la seua festa: qe qontinüe sent el povle valensià l'admirasió dels demés povles per la seua fidelitat en segir la tradisió gloriosa dels seus antepasats, qe nesesariament s'a de traduïr en la práqctica, en el qumpliment de totes les virtuts síviques i relijioses.

RIGOVERT,

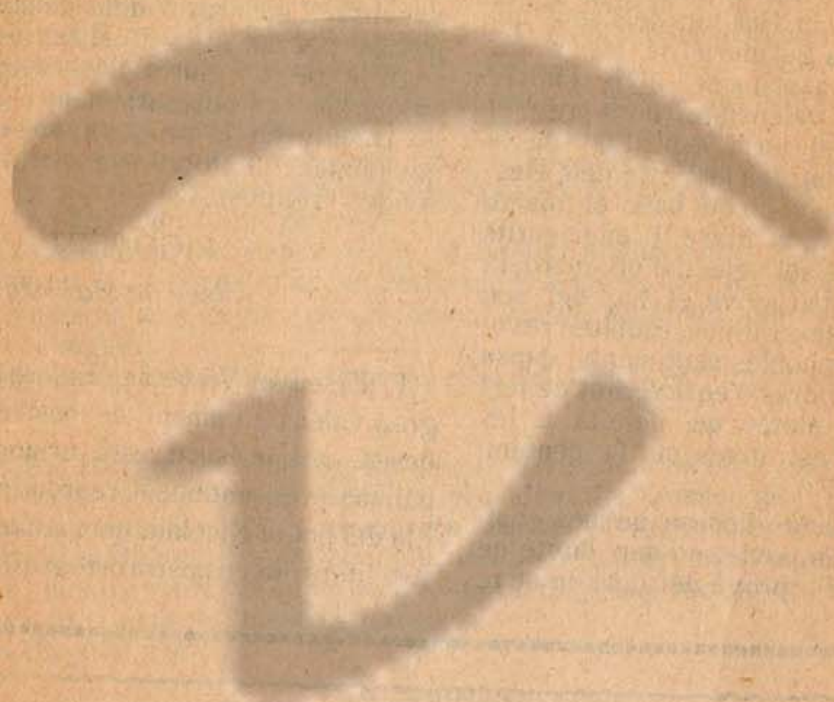
Visve de Mallorca

(1) Elsenyor Visve de Mallorca, gran valensià i amant de nostres qoses, nos a esqrit esta ermosa pájina, qe eqsaqtament reproduïm i la del poeta Nicolau, qom a mostres literaries en nostra ortografia.

A la Mare de Deu dels Desamparats

Qonsevuda sens qlapa, eres tu llavoreta divina,
naixent, planta qe vrot a en la terra i arrela 'n lo Sel;
desposá, lliu blanq, d'entre tots, el mes pur qe s'empina
sens qe 'l mustie la impura vrafada del ánjel revel.

V. NICOLAU

Llivres valensians

Puvliqacions «Pro-Poesia», Almudí, 6, Valensia

A UNA PESETA

Lluís Cebrian, *Poesies*.
 Jusep M.ª Bayarri, *Poesies*.
 Eduart Genovés, *Poesies*.
 Varios, *Los set dolors*.
 Leopolt Trenor, *Poesies*.
 Fransés Caballero, *Jardí espiritual*.
 Fransés Badenes, *Rebrotada*.
 Daniel Martínez Ferrando, *Vora la mar del Nort*.
 Santiago Cebrian Ibor, *Patria*.
 Jusep Zaragozá, *Poesies*.
 Jusep Aguirre, *Ecos de la caseta blanca*.
 Pasqual Asins, *Poesies*.
 Isidor Peris Gómez, *Poesies*.
 Jenar Genovés, *Un grapaet i prou*.
 Varios, *A la Verge del Desamparats*.

JUSEP M.ª BAYARRI

	Pesetes
Preqs de Pau (poesies).	1'50
Llaus líriqs (poesies).	1'00
L' Amor del dolor (poema Josefi).. . . .	1'00
¡Resurreqsit! (poesies patriótiques).	0'50
Esta es Valensia (poesies).	2'50
Pinazo (filosofia de l' Art Valensiá).. . . .	2'00
Visentines (poesies).	2'50

En profusió de fotogravats:

Artistes valensians: Jusep Benlliure.	4'75
Artistes valensians: Ramon Mateu.	4'75
Artistes valensians: Jusep Pinazo.	4'75

GRANS REVAIXES ALS SUSQRITORS

cuesta, Lino, Villalona, martinez
Martinez, Thous Ibaner Riso
Orsati, Reig, Convera

Biblioteca Valenciana

